

Naar aanleiding van het op bovenstaand onderwerp betrekking hebbend artikel in het maart-aprilnummer van dit tijdschrift zou ik gaarne enkele opmerkingen willen maken.

Dat, zoals de schrijver op blz. 100 opmerkt, een vóórconsolidering niet nodig is, geef ik gaarne toe, maar het nut hiervan - ik vond deze wijze van calculeren bij Newlove, in Duitsland wordt ze ook nog toegepast, zo Fuchs-Gerloff in „Die Konsolidierte Bilanz” Köln 1954, blz. 98, in navolging van Dr. Bores - is m.i. dat men zich een duidelijke voorstelling kan maken van wat werkelijk plaats vindt, hetgeen bij een andere wijze van berekening (Childs, George J. Nowak in Lasser's Standard Handbook for Accountants) veel minder het geval is.

Overigens bleek mij onlangs opnieuw (Maandblad voor Handelswetenschappen, J. C. Hoogheid) dat er bezwaar bestaat tegen de methode van vóórconsolidering bij kleindochterverwantschap. Het komt mij voor dat dit bezwaar berust op het misverstand, dat deze voorconsolidering een omvangrijke bewerking zou veronderstellen. Het is echter alleen bedoeld als een eenvoudig middel om te doen zien, wat precies plaats vindt. Voor de eigenlijke kapitaalconsolidering, waarbij rekenproblemen naar voren komen, zijn in het algemeen slechts 5 bedragen per maatschappij nodig, nl. kapitaal, reserve, deelname, goodwill en het netto actief van alle overige rekeningen. Zo'n vóórconsolidering is dan het werk van enkele minuten en naar mijn mening de eenvoudigste en veiligste berekeningswijze voor de geconsolideerde balanscijfers, resp. controle op de juistheid daarvan.

Het punt waar het hier op aan komt is, dat de moeder aandelen koopt in een holding-company, waarvan de wettelijke balans niet de juiste bedrijfseconomische positie weergeeft. Dus, zegt Newlove, maken we hiervoor een vóórconsolidering. Childs en Nowak zeggen dit niet met zoveel woorden, doch houden er wel rekening mede, zodat hun calculaties tot hetzelfde resultaat leiden als die van Newlove.

In het voorbeeld van het artikel is dit echter niet het geval. Op blz. 101 zegt de schrijver namelijk:

„De derden-aandeelhouders van B dragen hun deel (20 %) in de goodwill in die maatschappij. Voor de moedermaatschappij is het deel in de goodwill derhalve 80% van f 7.000,— is f 5.600,—.”

Daar dit evenzeer geldt voor de andere activa in B, is de consequentie, dat die ook voor 20 % uit de consolidering moeten worden geëlimineerd, wat tot proportionele consolidering zou kunnen leiden. Dit geschiedt echter niet en zodra in een balans een der posten door een onjuist bedrag wordt voorgesteld, kan deze alleen in evenwicht zijn, indien nog een of meer posten onjuist zijn. Dit blijkt dan ook het geval te zijn bij de berekening van het aandeel van derden op blz. 102. Daar vindt men, dat uiteindelijk f 1.400,— is afgeschreven op de goodwill, niet ten laste van de eigen reserves, doch van die der minderheidsbelangen.

Aangenomen dat bij alle waarderingen in de te consolideren maatschappijen de juiste beginselen zijn in acht genomen is m.i. de enige correcte oplossing van het gestelde vraagstuk:

Diverse Activa	f 1.164.000,—	Kapitaal	f 500.000,—
Goodwill	„ 26.500,—	Reserves	„ 400.000,—
		Winst	„ 81.220,—
		Minderheidsbelangen:	
		Kapitaal	f 48.000,—
		Reserves	„ 16.280,—
		Crediteuren	„ 145.000,—
	<u>f 1.190.500,—</u>		<u>f 1.190.500,—</u>

De specificatie van de minderheidsbelangen wordt:

	Kapitaal	Winst vóór verwerving	Winst ná verwerving	Totaal
B	f 16.000,—	f 2.000,—	f 2.680,—	f 20.680,—
C	„ 5.000,—	„ 2.000,—	„ 600,—	„ 7.600,—
D	„ 27.000,—	„ 4.500,—	„ 4.500,—	„ 36.000,—
	<u>f 48.000,—</u>	<u>f 8.500,—</u>	<u>f 7.780,—</u>	<u>f 64.280,—</u>

Men kan dit controleren door de dochterondernemingen hun winsten te laten uitkeren, hetgeen als volgt verloopt:

N.V. D keert f 30.000,— uit, waarvan de minderheidsbelangen 27/90 of f 9.000,— ontvangen en N.V. A f 21.000,—, welke laatste echter f 10.500,— als „gekochte winst” moet afboeken op de deelnamerekening D.

N.V. C keert f 26.000,— uit, waarvan 5/50 of f 2.600,— voor de derden-aandeelhouders in C en f 23.400,— voor N.V. B, die hiervan f 18.000,— op zijn deelnamerekening moet afboeken en f 5.400,— aan zijn eigen reserve ad f 18.000,— kan toevoegen, dus totaal f 23.400,— voor uitdeling beschikbaar heeft en wel voor zijn minorities 16/80 of f 4.680,— en voor N.V. A f 18.720,—, die echter weer f 8.000,— voor afboeking op deelname in B moet gebruiken.

Van de door B, C en D in totaal uitgekeerde reserves ad f 74.000,— is dus:

1. Niet voor uitdeling vatbaar, want bestemd voor afboeking op deelnemingen („gekochte winst”) f 36.500,—
 2. Als winst uit deelnemingen door N.V. A ontvangen f 21.000,— plus f 18.720,— verminderd met f 10.500,— en f 8.000,— is „ 21.220,—
 3. Winsttaandeel derden-aandeelhouders in B f 4.680,—
 4. id. id. in C „ 2.600,—
 5. id. id. in D „ 9.000,—
- „ 16.280,—
f 74.000,—

Het 20 % aandeel in de goodwill gedragen door de derden-aandeelhouders van B blijkt dus geen invloed op hun rechten (in de reserve van C) te hebben, die dan ook onverkort in de geconsolideerde balans tot uitdrukking moeten komen. Dit sluit natuurlijk niet uit, dat indien het voor het inzicht doelmatig mocht zijn, in een noot een nadere toelichting kan worden bijgevoegd.

In de Engelse literatuur (D. J. Bogie, Introduction to Group Accounts) vond ik, dat de geconsolideerde goodwill (hidden goodwill) daar wel wordt gezien als

„cost of control” en het „more sound” wordt gevonden het aandeel van de derden-aandeelhouders bij sub-subsidiaries daarin van hun reserves af te schrijven.

Dan is naar mijn mening de Amerikaanse opvatting beter te verdedigen, waarbij men in dit voorbeeld de goodwill van f 7.000,— aan de meerderheid toerekent en daarnaast 20/80 hiervan of f 1.750,— aan de minorities. De totale goodwill wordt dan op f 8.750,— gesteld en de minderheidsreserve voor f 1.750,— gecrediteerd met het argument, dat de minderheidsbelangen ook deelhebbers in het concern zijn (entity-theory) en hun belang op zijn volle waarde moet worden gesteld. Deze opvatting vindt weinig aanhangers en m.i. terecht. Het komt mij voor, dat het juist in dit geval „more sound” is deze hidden goodwill niet tot uitdrukking te brengen, omdat in de betaalde goodwill de subjectieve waardering door de meerderheid tot uiting komt en de derden-aandeelhouders van B ten slotte hun eigen wettelijke balans hebben.

Ik zou in dit verband nog eens willen wijzen op een uitspraak van Mr. J. P. de Korte op de Accountantsdag van 1933:

„Evenwel ziet men al te zeer, dat bij de bespreking van dit onderwerp punten ter sprake worden gebracht, die feitelijk niets te maken hebben met de techniek van het consolidated financial statement.” Na enkele punten als vreemde valuta, waarderingsgrondslagen, te hebben opgenoemd, vervolgt spreker: „Dit zijn opmerkingen, die op zichzelf volkomen juist zijn, maar het is m.i. niet juist, deze punten speciaal ter sprake te brengen, wanneer men de techniek van het consolidated financial statement behandelt. Deze vereisten zullen m.i. evengoed in acht genomen moeten worden, wanneer men niet overgaat tot de samenstelling van een geconsolideerde balans. Deze zullen m.i. altijd in aanmerking genomen moeten worden. Het is dan ook onjuist de indruk te vestigen, alsof deze punten in het bijzonder de techniek van het consolidated financial statement gelden.”

Ik vrees, dat deze uitspraak nog steeds toepasselijk is en de verklaring geeft van het feit, dat de bestudering van de techniek hier te lande in de verdrukking is gekomen.

Voor de toepassing in de praktijk lijkt het mij ten slotte nuttig te verwijzen naar een artikel van Maurice E. Peloubet in *The Journal of Accountancy* van juni 1923 voor middelgrote consolideringen en naar het daarop aansluitende artikel van oktober 1923 door William R. Donaldson voor grote consolideringen, die daarin laat zien, hoe een maatschappij met 100 dochters annex ingewikkelde verwantschapsverhoudingen met kleindochters en minderheidsbelangen in nagenoeg 50 maatschappijen in enkele uren tijds en met een minimum aan arbeid, maandelijks geconsolideerde opstellingen maakt ten behoeve van de leiding, waarbij alle algemeen geldende regels der consolidering in acht worden genomen.